

Оксана Михайлівна ТРАЧ,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільного права та процесу

Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова,
civil@univer.km.ua

УДК 347.956

ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА АПЕЛЯЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Механізми перегляду судових рішень у цивільних справах повинні містити додаткові гарантії забезпечення здійснення права апеляційного оскарження, яке обумовлюється специфікою судового рішення, що виступатиме об'єктом перевірки. Є потреба встановлення особливостей здійснення права апеляційного оскарження, а також процедури перегляду судових рішень, ухвалених за позовами щодо значної групи осіб, невизначеного кола осіб, які чинним цивільним процесуальним законодавством не визначені. Обґрунтовано необхідність закріплення на законодавчому рівні двоетапної процедури здійснення права апеляційного оскарження судових рішень за такими позовами. Здійснення права апеляційного оскарження залежить від поінформованості про вирішення справи судом першої інстанції, безпосереднього залучення останнім учасника у процес. Особливого значення набуває вчинення цих дій щодо потенційних учасників справи. Встановлено, що здійсненню права апеляційного оскарження рішення, ухваленого щодо цих таких позовів, сприятиме створення опцій під назвою «Позови щодо значної групи осіб» «Позови щодо невизначеного кола осіб» на офіційному веб-сайті судової влади. Визначено, що інформування учасників справи, їх представників про відкрит-

тя апеляційного провадження має важливе значення для можливості здійснення права на перегляд судових рішень у суді апеляційної інстанції, і використання у зв'язку із цим наданих законом процесуальних можливостей. Встановлено, що виключивши представника із складу учасників справи, законодавець не регламентував належним чинним усі процесуальні аспекти його участі в процесі, здійснення ним процесуальних прав, виконання обов'язків. Чітко не визначено часові межі з'ясування судом апеляційної інстанції питання чи стосується судове рішення суду першої інстанції прав, свобод, інтересів та (або) обов'язків особи у разі, якщо вона не залучалася до справи судом першої інстанції, та яка подала скаргу, а також процесуальну форму його розгляду. За необхідне закріпити можливість закриття апеляційного провадження по справі та можливість закриття провадження щодо конкретної апеляційної скарги. Підготовка справи до апеляційного розгляду за скаргою на судові рішення за позовом щодо значної групи осіб має відзначатись своєю специфікою. За цим різновидом позовів слід змінити її процесуальну форму на проведення підготовчого засідання та передбачити необхідність підготовки колегією у складі трьох суддів. Проведення підготовчого засідання розширить процесуальні можливості учасників справи, їх представників.

Ключові слова: апеляційне оскарження, здійснення права, рішення, ухвалене за позовом щодо значної групи осіб.

Забезпечення права на апеляційний перегляд справи є однією із основних засад судочинства (ст. 129 Конституції України) [1]. Прийняття Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» [2] ознаменувало важливий крок на шляху удосконалення механізмів покликаних забезпечити здійснення права на оскарження судових рішень у цивільних справах, оперативний перегляд судових рішень, що не набрали законної сили, з метою захисту прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Здійснення права апеляційного оскарження має забезпечуватись численними процесуальними гарантіями. Вони виступають складовою, спрямованою на досягнення законності та обґрунтованості судових рішень. Однак аналіз законодавства, судової практики вказують на їх недостатність, що зумовлює виникнення низки проблем при здійсненні права на оскарження. До таких слід віднести відсутність особливостей здійснення права апеляційного оскарження судових рішень, ухвалених щодо значної групи осіб, невизначеного кола осіб, додаткових гарантій його забезпечення.

Здійснення права апеляційного оскарження судових рішень у цивільному процесі знайшло своє дослідження в працях К. В. Гусарова, О. В. Дем'янової, І. М. Ілюпол, А. В. Лопатіна, Н. М. Савчин, О. В. Фролової, Д. Ю. Цихоні, Є. А. Чернушенко. Разом з тим більшість із них проводилось до прийняття ЦПК України в редакції від 3 жовтня 2017 року. Крім того у роботах вказаних вчених-процесуалістів не зверталась увага на особливості здійснення права апеляційного оскарження щодо оскарження судових рішень, ухвалених щодо окремих різновидів позовів.

Судовий захист значної групи осіб, невизначеного кола осіб шляхом подання позову в порядку цивільного судочинства ввійшов до предмету наукових розвідок Ю. В. Білоусова, А. В. Губської, В. А. Миколаєць, Т. В. Олдак, Л. А. Островської, Ю. Ю. Рябченка, Н. Ю. Сакари, Т. В. Степаненко, Ю. Ю. Трача, К. О. Фесика та інших. Однак більшість вказаних вчених акцентують свою увагу на судовому захисті в суді першої інстанції. І лише окремі із них, побіжно висвітлюють суб'єктний склад права апеляційного оскарження судового рішення, ухваленого в порядку позовного провадження щодо окремих із цих різновидів позовів, можливі об'єкти перегляду судом апеляційної інстанції. В умовах оновленого процесуального законодавства це питання не знайшло свого висвітлення в науковій літературі.

Слід зазначити, що в ЦПК України [3] не приділено належної уваги позовам щодо значної групи осіб, невизначеного кола осіб, перегляду ухвалених щодо них судових рішень. Він містить лише вказівку на один із різновидів позовів при висвітленні вимог, за якими може бути видано судовий наказ, зокрема про повернення вартості товару неналежної якості, якщо є рішення суду, яке набрало законної сили, про встановлення факту продажу товару неналежної якості, ухвалене на користь невизначеного кола споживачів. Окрім цього, зазначення на позов щодо невизначеного кола осіб, у ЦПК України відсутні інші вказівки на ці різновиди позовів, не визначена специфіка їх розгляду. Відсутня також й правова регламентація особливостей здійснення права апеляційного оскарження судових рішень, ухвалених щодо значної групи осіб, невизначеного кола осіб, в ЦПК України в редакції від 3 жовтня 2017 р., хоча така, на нашу думку, повинна бути встановлена, з метою забезпечення гарантій здійснення правомочностей, що включає в себе це право, ефективності діяльності процедури апеляційного перегляду. Остання убутовлюється в тому числі й належними та достатніми гарантіями здійснення права на апеляційне оскарження.

Теоретична та практична значимість означеної проблематики визначає потребу її подальшого дослідження. Визначено такі завдання: з'ясування необхідності встановлення специфіки здійснення права апеляційного оскарження судових рішень, ухвалених за позовами щодо значної групи осіб, невизначеного кола осіб; розробка додаткових гарантій здійснення цього права щодо вказаних різновидів судових рішень; внесення пропозицій щодо вдосконалення цивільно-

го процесуального законодавства, усунення неповноти регламентації здійснення права апеляційного оскарження.

Здійснення значною групою осіб права апеляційного оскарження судових рішень, ухвалених за колективними позовами, досліджувалось К. О. Фесиком. Висвітлюючи захист однотипних інтересів значної групи осіб, він вказує, що специфіка суб'єктного складу та механізму розгляду колективного спору, безумовно, дістає відображення в особливостях оскарження судових рішень, ухвалених щодо колективних позовів. Важливим аспектом забезпечення ефективності оскарження як гарантії законності й обґрунтованості судових рішень, винесених у колективному провадженні, на його думку, є регламентація права оскарження з урахуванням особливостей відповідних процесуальних відносин [3, с. 84]. Вважаємо, що така специфіка має бути встановлена як стосовно здійснення права апеляційного оскарження, так і процедури перегляду судових рішень, ухвалених за позовами щодо значної групи осіб, невизначеного кола осіб, однак на сьогодні вона чинним цивільним процесуальним законодавством нажалі не передбачена. Це в тому числі зумовлено відсутністю правової регламентації в ЦПК України особливостей здійснення права на подання вказаних позовів, специфіки процедури їх розгляду та вирішення.

Здійснення права апеляційного оскарження має безпосередньо обумовлюватися визначеною національною моделлю позовів щодо значної групи осіб, невизначеного кола осіб, однак така на нормативному рівні не визначена. ЦПК України, Закон України «Про захист прав споживачів» [4] містять лише вказівку на позови щодо невизначеного кола споживачів.

Під час дослідження в науковій літературі колективних позовів, зверталась увага на з'ясування питання можливості апеляційного оскарження судового рішення окремим учасником всупереч позиції колективу позивачів. На думку К. О. Фесика з одного боку, є право кожного передати свій спір з будь-якого питання на розгляд вищого, більш кваліфікованого суду, право вимагати перегляду незаконного та необґрунтованого судового рішення, а з іншого, — колективне провадження має своїм призначенням вирішення значної кількості типових вимог, що передбачає єдність позиції колективу позивачів. Процесуальна ініціатива на вчинення тих чи інших дій та прийняття рішень від імені колективу позивачів має бути єдиною. Це забезпечить ефективний та справедливий судовий розгляд колективного спору. Судовий розгляд має гарантувати створення максимальних умов для єдності волевиявлення.

Ми поділяємо його позицію щодо розмежування компетенції колективу позивачів та його окремих учасників. Право оскарження учасника колективу позивачів стосується судового рішення тільки в частині його індивідуальної вимоги. Якщо суд відмовив учаснику або задовольнив його вимогу частково, він повинен мати право оскаржити колективне рішення в цій частині. Суд може задовольнити колективний позов частково, відмовивши в задоволенні вимог окремих учас-

ників колективу, якщо, наприклад, окремі учасники не змогли довести факт своєї належності до колективу або факт заподіяння їм шкоди. Потенційні члени колективу, які не приєдналися до колективного провадження, мають право оскарження судових рішень, якими вирішено питання про їх права та обов'язки [3, с. 85–87].

Оскільки рішення про задоволення групового позову, позову щодо невизначеного кола осіб, дозволяє захистити значну низку осіб, невизначене коло суб'єктів, чії права, свободи та інтереси були порушені, стосується не лише індивідуальних інтересів, за необхідно визначити двоетапну процедуру здійснення права апеляційного оскарження шляхом подання заяви про апеляційне оскарження та апеляційної скарги, з метою встановлення можливостей більш оперативного набрання таким рішенням законної сили. У зв'язку із цим, визначений ст. 354 ЦПК України строк апеляційного оскарження слід розподілити на частини. Так, 10 днів слід встановити для подання заяви про апеляційне оскарження, в якій має викладатися намір особи оскаржити рішення суду першої інстанції. У разі її неподання протягом встановленого строку рішення набирає законної сили. В протилежному випадку вирішується питання щодо подання скарги і відкриття апеляційного провадження. Нормативне закріплення подання заяви про апеляційне оскарження також розширить процесуальні гарантії для здійснення іншими учасниками групи права на приєднання до апеляційної скарги, якщо така буде подана.

Ст. 354 ЦПК України визначає способи обчислення порядку перебігу строку апеляційного оскарження. Можливість здійснення права апеляційного оскарження обумовлюється такими факторами як проголошення судового рішення, складання повного судового рішення, вручення повного рішення, ухвали суду першої інстанції. Здійснення цього права залежить від поінформованості учасника справи про її розгляд та вирішення судом першої інстанції, безпосереднього залучення останнім такого учасника у процес. Особливого значення набуває вчинення вказаних процесуальних дій судом першої інстанції щодо потенційних учасників справи.

Для вирішення цього питання можуть застосовуватися механізми згоди/відмови чи, іншими словами, участі/неучасті (*opt-in/opt-out*). Принцип згоди або участі (*opt-in*) полягає у тому, що члени групи мають бути повідомлені про позов і повинні отримати можливість у встановлений термін приєднатися до нього. Принцип неучасті або відмови (*opt-out*) означає, що масовий, груповий позов може автоматично включати всіх осіб, які підпадають під наданий позивачем опис групи, якщо тільки хтось у групі не відмовиться від позову. Обидва принципи передбачають потребу у інформуванні потенційних учасників групи про те, що масовий, груповий позов надійшов для розгляду.

Н. Гуржеєва, Я. М. Романюк, Л. О. Майстренко відзначають, що таке інформування відбувається як шляхом особистого повідомлення кожного потенційного учасника групи (якщо такі відомі), так і шляхом використання засобів масової інформації [5, с. 17–18; 6, с. 44].

Т. В. Степаненко вказує на необхідність повідомлення осіб, з числа невизначеного кола осіб, про відкриття провадження у справі, а також про хід та результати процесу шляхом публікації оголошення в офіційному друкованому виданні [7, с. 7]. На думку Н. Ю. Сакари, про відкриття провадження у справі на захист громадського інтересу та про ухвалене у такій справі судове рішення слід повідомляти публічно у засобах масової інформації, а також шляхом публікації в офіційному виданні [8, с. 164-165].

На думку Ю. В. Білоусова, у якості корисного досвіду можна використати пропозиції щодо створення www-сайтів для повідомлення ймовірних членів групи про відкрите провадження за груповим позовом, а також роз'яснення учасникам групи їхнього права вибору участі або виходу зі складу груп й наслідки його здійснення (повторна можливість оптації може надаватися у випадку укладення мирової угоди). Повідомлення усіх заінтересованих осіб можна здійснювати шляхом публікації у пресі, розсилки повідомлень або іншим способом інформування обраним судом, враховуючи обставини справи [9, с. 303].

Вважаємо, що таке повідомлення можна здійснювати на офіційному веб-сайті «Судова влада України» двома способами. По-перше, розміщувати цю інформацію, щоб вона була доступною, одразу при вході на вказаний сайт, а також суду, що розглядає цей позов. При цьому зважаючи на значимість розгляду та вирішення таких позовів для численної групи, невизначеного кола осіб слід на вказаних сайтах зробити додаткові опції під назвами «Позови щодо значної групи осіб», «Позови щодо невизначеного кола осіб», які б містили як інформацію щодо відкриття провадження у справі, ходу розгляду справи, так і його результати. Наявність такої інформації значно б полегшила можливість здійснення прав відповідними особами, в тому числі права на оскарження судового рішення. Відповідними положеннями слід доповнити ст.ст. 128, 272 ЦПК України та врахувати їх у положенні «Про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему». Слід також удосконалити в цьому напрямі роботу Єдиного державного реєстру судових рішень, визначивши можливість самостійного пошуку саме за такими різновидами позовів.

У вищенаведених опціях на сайті судової влади за необхідно також відображати інформацію чи було подано на судове рішення щодо групового позову заяву про його оскарження, апеляційну скаргу. Це надасть можливість учасникам справи корегувати свої майбутні дії, відслідковувати набрання рішенням суду законної сили. Звичайно, що вона повинна також відображати стан розгляду справи судом апеляційної інстанції, а також відповідно касаційної інстанції, якщо такі будуть мати місце.

Необхідність регламентації специфіки повідомлення потенційних учасників справи про розгляд та вирішення справи в суді першої інстанції обумовлюються також тим, що неналежне повідомлення учасника справи про час та місце засідання суду, ухвалення рішення щодо прав, свобод, інтересів та (або) обов'язків осіб, які не були залучені до

справи, виступають обов'язковими підставами для скасування судом апеляційної інстанції судового рішення суду першої інстанції та ухвалення нового рішення.

Інформування учасників справи про відкриття апеляційного провадження, час та місце розгляду в судовому засіданні (якщо таке відбудеться) має важливе значення для можливості здійснення права на перегляд судових рішень у суді апеляційної інстанції, і використання у зв'язку із цим наданих законом процесуальних можливостей, а також для здійснення в майбутньому права касаційного оскарження за наявності такої потреби. Повідомлення учасників справи, в тому числі й потенційних, слід здійснювати за допомогою вищенаведених способів.

Право апеляційного оскарження рішення, ухваленого за груповим позовом, може здійснюватись як безпосередньо учасником справи, так і від імені та інтересах такого, представником. За наявності передумов здійснення права апеляційного оскарження, дотримання порядку здійснення цього права, суд апеляційної інстанції постановляє ухвалу про відкриття апеляційного провадження. Вона разом із копією апеляційної скарги та доданими до неї матеріалами відповідно до ст. 361 ЦПК України надсилається учасникам справи. Вважаємо, що виключивши представника із складу учасників справи, законодавець не регламентував належним чинним усі аспекти його участі в процесі, здійснення ним процесуальних прав, виконання обов'язків. Особливого значення набуває представництво у справах за позовом значної групи осіб.

На думку М. Червинської, направлення копій апеляційної скарги представнику не здійснюється, оскільки представництво є правом учасника процесу. Однак, вона вважає, що у випадку законного представництва (наприклад, неповнолітньої особи) копія скарги має надсилатись [10]. Згідно зі ст. 361 ЦПК України суд апеляційної інстанції надсилає копії апеляційної скарги та доданих до неї матеріалів учасникам справи. Тому відповідно до цієї норми вони не надсилаються представникам (ні законним, ні договірним). Разом з тим представник має право на ведення справи в суді, здійснює процесуальні права та обов'язки особи, яку представляє. Тому не надіслання йому ухвали про відкриття провадження у справі, копій апеляційної скарги та доданих до неї матеріалів, може виступати однією із перепон у виконанні наданих йому особою повноважень, здійсненні процесуальних прав, виконанні обов'язків. Крім того, обмеження у правах представника залежно від виду представництва містить дискримінаційні ознаки. Враховуючи значимість такої процесуальної дії як надіслання ухвали про відкриття провадження у справі, копій апеляційної скарги та доданих до неї матеріалів, вважаємо за необхідне доповнити положення ст. 361 ЦПК України вказівкою на представника. Здійснення представником низки процесуальних прав, виконання окремих процесуальних обов'язків обумовлюються його безпосереднім повідомленням про час та місце судового засідання. Проте ЦПК України містить по-

силання лише на повідомлення учасників справи і таке відсутнє щодо представника. Вказана прогалина має бути усунена.

Потенційні учасники справи мають право ініціювати апеляційне провадження у разі, якщо вони не залучалися до справи судом першої інстанції й ухвалене ним рішення за позовом щодо значної групи осіб стосується їх прав, свобод, інтересів та (або) обов'язків. Разом з тим цивільне процесуальне законодавство чітко не визначає часові межі з'ясування судом апеляційної інстанції питання чи стосується судове рішення суду першої інстанції прав, свобод, інтересів та (або) обов'язків наведених суб'єктів, які подали скаргу.

У науковій літературі висловлюється позиція К. В. Гусаровим про те, що суд не вирішує в момент прийняття скарги та відповідно відкриття провадження у справі питання про те, порушені чи ні права особи, яка звертається зі скаргою на судове рішення. У протилежному випадку судам контролюючих інстанцій необхідно було б обґрунтовано відмовляти у прийнятті апеляційних (касаційних) скарг на тій підставі, що судове рішення жодним чином не зачіпає права суб'єкта, що звернувся. Суд не може зробити такого висновку на стадії відкриття провадження у справі, тому висновок про те, порушуються чи ні судовим рішенням права або інтереси осіб, що не брали участі у розгляді справи судом першої інстанції, робиться судами контролюючих інстанцій після судового розгляду по суті апеляційної скарги [11, с. 68].

Разом з тим у сучасній судовій практиці в умовах оновленого процесуального законодавства такі повноваження реалізуються на стадії відкриття апеляційного провадження шляхом посилання на постанову Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку» (п. 8) [12] або ж з підстави визначеної ч. 5 ст. 357 ЦПК України, зокрема подання апеляційної скарги особою, яка не має процесуальної дієздатності. Тобто аналіз ухвал судів апеляційної інстанції, розміщених у Єдиному державному реєстрі судових рішень та постановлених після 15 грудня 2017 р., дають можливість зробити висновок, що мають місце випадки як відмови у відкритті апеляційного провадження, так і повернення апеляційної скарги. Однак однією із новел ЦПК України, яка безперечно застосовує схвалення, є наділення відповідно до п. 3. ч. 1 ст. 362 суду апеляційної інстанції повноваженням на закриття апеляційного провадження у разі, якщо після його відкриття за скаргою особи з підстав вирішення судом питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, встановлено, що судовим рішенням таке питання не вирішувалось. Крім того, в ст. 362 ЦПК України цю підставу законодавець відмежовує від такої підстави як подання апеляційної скарги особою, яка не має процесуальної дієздатності. Вважаємо, що постанова Пленуму Верховного Суду України не відповідає в цій частині ст. 358 ЦПК України, яка містить вичерпний перелік підстав для відмови у відкритті апеляційного провадження. Застосування інституту повернення є також передчасним та таким, що передбачає можливість повторного звернення, що є недоцільним в даній ситуації.

Не викликає сумніву можливість закриття апеляційного провадження на стадії судового розгляду. Вважаємо, що реалізація такого повноваження допускається також й на стадії підготовки справи до апеляційного розгляду, оскільки на цій стадії суд повинен з'ясувати склад учасників судового процесу, характер спірних правовідносин, оперує обставинами, на які посилаються учасники справи, доказами, які подаються разом з апеляційною скаргою, відзивом на неї. Тому за наявності достатньої інформації суд із метою забезпечення оперативності процедури перегляду судового рішення, забезпечення його ефективності, усунення перешкод у набранні судовим рішенням законної сили, вправі застосовувати повноваження щодо закриття апеляційного провадження. Разом з тим вважаємо за необхідне закріпити на законодавчому рівні можливість закриття апеляційного провадження по справі та можливість закриття провадження щодо конкретної апеляційної скарги. Відповідними положенням слід доповнити ст. 362 ЦПК України.

Повноваження щодо закриття апеляційного провадження відповідно до ст. 363 ЦПК України можуть реалізовуватись саме судом апеляційної інстанції. Разом з тим аналіз ухвал, наявних у Єдиному державному реєстрі судових рішень та постановлених після 15 грудня 2017 р., свідчить про те, що мають місце розгляд заяв про закриття провадження у справі одноособово суддею-доповідачем.

Вважаємо, що підготовка справи до апеляційного розгляду за скаргою на судові рішення за позовом щодо значної групи осіб повинен відзначатись у силу особливості останнього, своєю специфікою. У зв'язку із чисельністю учасників справи, необхідності забезпечення умов здійснення усіма ними процесуальних прав, значним обсягом доказів, матеріалів справи, складністю та значимістю цих справ, законодавством повинні бути встановлені додаткові процесуальні гарантії належної їх підготовки.

Суд апеляційної інстанції повинен вжити всіх заходів для забезпечення здійснення права апеляційного оскарження судових рішень за даними видами позовів, умов для правильної та своєчасної перевірки їх законності та обґрунтованості. Щодо апеляційних скарг на рішення щодо позовів з значною групою осіб досягти такої мети за допомогою лише судді-доповідача буде досить складно, а в більшості випадків неможливо. З метою забезпечення належної якості підготовки до апеляційного розгляду справ за цим різновидом позовів, слід змінити її процесуальну форму (на проведення підготовчого засідання) та передбачити необхідність підготовки виключно колегією у склад трьох суддів.

Здійснюючи право апеляційного оскарження, учасник справи може у випадках, визначених законом, подати нові докази. Вирішуючи питання щодо причини неподання нових доказів у підготовчому засіданні, суд апеляційної інстанції, зважаючи на дію принципу змагальності зможе зробити правильний висновок щодо доведеності чи спростування поважності причин їх неподання. Вважаємо, що на

нові докази, причини їх неподання до суду першої інстанції, можливе посилання у відзиві на апеляційну скаргу. Вказані твердження впливають із таких основних принципів судочинства, як змагальність, рівність сторін. Однак у ст. 360 ЦПК України, яка визначає вимоги до вказаного процесуального документа, відсутня вказівка на це. У зв'язку з цим, її положення потребують уточнення. Результати вирішення питання про поважність причин неподання доказів визначають, впливають на комплекс процесуальних дій, що вчинятимуться на стадії судового розгляду, її зміст.

Підготовче засідання сприятиме також забезпеченню здійснення учасниками справи права на участь у розгляді клопотань, пов'язаних із доказами, висловлення своїх заперечень. Надасть можливість здійснення учасниками справи права на заперечення щодо клопотань зазначених в відзиві на апеляційну скаргу. Така форма підготовки справи сприятиме визначеності кола доказів, що підлягатимуть дослідженню на стадії судового розгляду. Особливе значення така форма буде мати, коли згідно з нормами оновленого ЦПК України розгляд справи відбувається без повідомлення учасників справи, без проведення судового засідання.

За такої форми підготовки справи до апеляційного розгляду відпадає потреба щодо подання письмових заперечень учасниками справи, які планують бути присутніми під час підготовчого засідання. Можливість реалізації права на подання заперечень чинним законодавством надто обмежена (ч. 3 ст. 359 ЦПК України). Вищенаведене вказує на те, що проведення підготовчого засідання розширить процесуальні можливості учасників справи.

Отже, цивільне процесуальне законодавство має встановлювати додаткові гарантії здійснення права апеляційного оскарження судових рішень, ухвалених за позовами щодо значної групи осіб, невизначеного кола осіб, враховувати їх специфіку, що повинна бути визначена національним законодавством. Проблематика перегляду судових рішень, ухвалених за цими позовами, не вичерпується розглядом здійснення права на оскарження. Подальші наукові розвідки можуть здійснюватись щодо процедури перегляду даної категорії рішень судом апеляційної інстанції.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141; 2005. № 2. Ст. 44; 2011. № 10. Ст. 68; 2014. № 11. Ст. 142, 143; 2016. № 28. Ст. 532.
2. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: закон України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 48. Ст. 436.

3. Фесик К. О. Право апеляційного оскарження судових постанов упродовженні за позовами, що об'єднують вимоги значної кількості осіб. *Судова апеляція*. 2015. № 1 (38). С. 83-89.
4. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-ХІІ. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 30. Ст. 379.
5. Гуржеєва Н. Вивчення можливостей розбудови інституту групового позову в Україні. Захист невизначеного кола споживачів в ЄС та в Україні / Спільнота споживачів та громадські об'єднання. К., 2009. 106 с. *Портал споживача*. URL : <https://bit.ly/31iEdrz>.
6. Романюк Я. М, Майстренко А. О. Масовий позов: загальна характеристика, зарубіжний досвід і перспективи впровадження в Україні. *Вісник Верховного Суду України*. 2015. № 3 (175). С. 35-47.
7. Степаненко Т. В. Судочинство у справах за позовами про захист прав та інтересів невизначеного кола осіб : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Х., 2008. 20 с.
8. Сакара Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах. Х. : Право, 2010. 256 с.
9. Білоусов Ю. В. Груповий позов: зарубіжний досвід та перспективи його використання в Україні. *Університетські наукові записки*. 2012. № 1 (41). С. 295-309.
10. Мамченко Н. В КГС Верховного Суду проходить совещание с главами апелляционных судов (текстовая трансляция). *Судебно-юридическая газета*. 2018. 12 января. URL : <https://bit.ly/2YCeCYH>.
11. Гусаров К. В. Інстанційний перегляд судових рішень у цивільному судочинстві : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Х., 2011. 431 арк.
12. Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку : постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2008 р. № 18. *Вісник Верховного Суду України*. 2008. № 11 (99). С. 7-15.

Надійшла до редакції 01.06.2019

Trach, O. M. Implementation of the Right of Appeal of Judicial Decisions in Civil Cases

The mechanisms for reviewing judgments in civil cases should include additional guarantees to ensure the implementation of the right of appeal, conditioned by the specificity of the court decision, which will serve as the subject of verification. There is a need to establish implementation peculiarities of the right of appeal, as well as the procedures for revising court decisions made in lawsuits against a large group of persons, an indefinite number of persons that are not defined by the current civil procedural law. It has been substantiated the necessity to fix on a legislative level the two-step procedure for implementation of the right of appeal of judicial decisions on such claims. The exercise of the right to appeal depends on the knowledge of the decision on the case by the court of the first instance, as well as the direct involvement of the participant in the process. Particular significance has got the commission of these actions in relation to potential participants of the case. It has been established that the implementation of the right of appeal against the decision on these types of claims will facilitate the creation of options called «Claims for a large group of people», «Claims for an uncertain circle of persons» on the official web site of the judiciary. It was determined that informing the participants of the case, their representatives about the opening of appeal proceedings is important for the possibility of exercising the right to review court decisions in the court of appellate instance, and the use in this regard of procedural opportunities provided by law. It was established that excluding the representative from the participants of the case, the legislator did not regulate properly all procedural aspects of his participation in the process, the exercise of his procedural rights, and performance of duties. There is no clear timetable for the court of appellate instance to determine the issue whether the court decision of the court of first instance concerns the rights, freedoms, interests and / or duties of a person if it was not examined in the trial by the court of first instance and who filed a complaint, as well as the procedural form of its examination. It is necessary to consolidate the possibility to close the appeal proceedings in a case and the possibility to close proceedings against a specific appeal. Preparation of a case for an appeal on a complaint to a court decision on a suit against a significant group of persons should be marked according to its specifics. For this type of claim, it is necessary to change its procedural form in order to hold the preparatory meeting and foresee the necessity of preparing a panel of three judges. The preparatory meeting will expand the procedural capabilities of the participants and their representatives.

Keywords: appeal, exercise of rights, decision on a suit against a significant group of persons.

